

Opgraving!

In opdracht van de gemeente Nieuwegein graven archeologen van ADC ArcheoProjecten in de week van 8 tot 12 juni in de wijk Blokhoeve naar resten van een nederzetting uit de Romeinse tijd. Door eerdere archeologische onderzoeken is nu bekend dat hier 2000 jaar geleden ook al mensen woonden.

Bataven in Nieuwegein

Uit eerdere opgravingen in de wijk Blokhoeve komen meerdere Romeinse vondsten, zoals mantelspelden, geïmporteerd draaischijf aardewerk en een Romeinse munt. Dit zijn aanwijzingen dat de bewoners van Blokhoeve goede contacten hadden met de Romeinen.

Vermoedelijk woonde in de Blokhoeve een bevolkingsgroep die de Bataven genoemd wordt. Deze naam kennen we van de Romeinse geschiedschrijver Tacitus. De Bataven splitsten zich af van de stam der Chatten uit het Midden-Duitse Hessen, en vestigden zich op gezag van de Romeinen in het Nederlandse rivierengebied. Julius Caesar schreef dat dit gebied ontvolkt was geraakt omdat hij met zijn leger de lokale bevolking van Eburonen had weggevaagd. In hoeverre sprak Caesar de waarheid? Door middel van archeologische opgravingen is bekend dat er wel zeker bewoning was in het rivierengebied in de Late IJzertijd (250-19 v.Chr.). Sporen en vondsten tonen aan dat de Bataafse nieuwkomers samensmolten

met deze restbevolking uit de IJzertijd. Vanaf omstreeks de jaartelling zijn ze bekend onder de naam Bataven. De Bataafse mannen dienden met grote aantallen in het Romeinse leger. Zo integreerden ze razendsnel in de Romeinse (militaire) wereld.

Foto van de opgraving door ACVU-HBS in Blokhoeve in het voorjaar van 2008.

De limes

Rond het begin van onze jaartelling ondernamen de Romeinen campagnes om het tegenwoordige Nederlandse grondgebied te onderwerpen. Dit was een onstuimige tijd, waarbij de Germaanse gebieden ten noorden van de Rijn zich niet gewonnen gaven. Vanaf ongeveer 40-50 na Chr. trokken de Romeinen zich terug op de Rijn oever en bouwden een stabiele grens (de limes) met de Rijn als transportader dwars door Nederland. Afgezien van de Bataafse opstand in 69-70, breekt vanaf dat moment een betrekkelijk rustige periode aan tot omstreeks het begin van de 3de eeuw.

Blokhoeve

De lokale bevolking had veel contact met de Romeinen en nam veel gebruiken en gebruiksvoorwerpen over. Uit eerdere opgravingen blijkt dat er in Blokhoeve een boerennederzetting lag. De grondsporen zijn gedateerd in de Late IJzertijd (vanaf 250 v.Chr.) tot en met de Midden-Romeinse tijd (270 na Chr.). Dit betekent dat de eerste boeren hier al woonden voordat de Romeinen naar het gebied kwamen.

Links: een wandprofiel van een opgravingsput. Zo kunnen archeologen de verschillende bodemlagen goed zien. In het midden lopen de donkere lagen naar beneden. Hier lag vroeger namelijk een kuil of een geul.

Topvondst Eindknop van een zwaardschede

Tijdens de opgraving in voorjaar 2008 vonden archeologen van ACVU-HBS een heel bijzondere vondst: de eindknop van een zwaardschede. Een schede is het beschermende omhulsel waar de militairen hun zwaarden in bewaarden. Zo'n zwaardschede bestond uit twee houten platen in een leren hoes. De bovenkant en de onderkant van een zwaard schede waren daarbij vaak gedecoreerd. Zo hing er aan de onderkant een ronde of kogelvormige metalen knop met een geribbelde hals.

Het object dat in Blokhoeve is gevonden ziet er precies uit als bovenstaande omschrijving. Een zeer vergelijkbaar stuk is in Tiel gevonden. Specialisten dateerden beide eindknoppen op 5 v. Chr.- 40 na Chr.

Het is een zeldzaam object omdat er relatief weinig Romeinse aanvalswapens gevonden worden. Dat deze vondst in een landelijke nederzetting werd aangetroffen, lijkt opmerkelijk, omdat op het eerste gezicht geen sprake is van een pure militaire context. Het sluit echter volledig aan bij andere militaire vondsten uit het Midden-Nederlandse rivierengebied van gewone, eenvoudige Bataafse nederzettingen. Wetenschappelijk onderzoek toonde aan dat deze vondsten het eigendom waren van Bataafse ex-soldaten die na afloop van hun 25-jarige diensttijd terugkeerden naar hun geboortegrond. De veteranen namen daarbij hun militaire uitrustingsstukken soms mee en deze objecten vinden archeologen dan later terug in de Bataafse boerderijen.

Links: De zwaardschedeknop gevonden in Nieuwegein Blokhoeve. Rechts: Tekening van de zwaardschedeknop gevonden in Tiel. De knop hing onderaan de schede.

Colofon

Tekst en redactie Hazenberg Archeologie

Vormgeving Hazenberg Archeologie

Afbeeldingen ACVU-HBS, Hazenberg Archeologie

Hazenberg **Archeologie**

ADC **ArcheoProjecten**

 ACVU-HBS
Archeologisch Centrum Vrije Universiteit